

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych na 2012 rok

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych w Bierawie na rok 2012 określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu i narkotyków. W tym obszarze Gmina Bierawa podejmuje działania mające na celu zmniejszenie szkodliwych skutków uzależnień i dąży do skutecznego prowadzenia profilaktyki oraz promowania zdrowego stylu życia.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stanowi podstawę stworzenia programu kompensacyjnego, likwidacji wszelkich szkód zdrowotnych, społecznych oraz ekonomicznych. Związany jest on z podejmowaniem działań w zakresie profilaktyki alkoholowej, przeciwdziałaniu narkomanii, ograniczaniu innych uzależnień i skierowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy Bierawa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży szkolnej. Rozwiązania zawarte w programie mają zapewnić również skuteczną pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy domowej wynikającym między innymi z wymienionych wyżej uzależnień.

Wszelkie działania podjęte w celu osiągnięcia powyższych założeń kontynuowane będą poprzez realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych w przyszłym roku. Część działań podjętych przez władzę ma charakter długoterminowy, co wiąże się z koniecznością realizowania ich przez kolejne lata. Program zawiera opis przebiegu realizacji projektu oraz jego ewaluację i będzie podlegał niezbędnym modyfikacjom stosownie do aktualnych możliwości finansowych gminy. Szczegółowe zadania opisane zostały w załączniku stanowiącym integralną część niniejszego programu.

DIAGNOZA UZALEŻNIEŃ

Diagnoza uzależnień została opracowana na podstawie danych ilościowych zawartych w sprawozdaniu rocznym PARPA-G1 z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych z lat poprzednich i na podstawie badań dokumentów.

I. Uchwały oraz zarządzenia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkotykowych

Rada Gminy corocznie uchwała Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych, w którym zawarte są szczegółowe zadania wynikające z powyższego programu.

Istnieją również uchwały regulujące prawo w zakresie:

1. Zasad usytuowania na terenie gminy punktów sprzedaży napojów alkoholowych i podawania tych napojów;
2. Maksymalnej liczby (limit) punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % alkoholu (z wyjątkiem piwa) przeznaczonych do spożycia:
  - a) w miejscu sprzedaży, czyli gastronomii limit wynosi 25 punktów sprzedaży,
  - b) poza miejscem sprzedaży - detalu został określony na 40 punktów sprzedaży.
3. Powołania gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

II. Rynek napojów alkoholowych

Poniższa tabela obrazuje nam w poszczególnych latach, jaka była struktura rynku napojów alkoholowych na terenie gminy Bierawa, natomiast **limity punktów sprzedaży napojów alkoholowych** obowiązujące na terenie gminy są stałe i obecnie nie mają wpływu na ograniczenie rynku alkoholowego w tym zakresie.

Lp.	Limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Ilość w:				
		2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
1.	Sklepów (detal)	40	40	40	40	40
2.	Lokali gastronomicznych (gastronomia)	25	25	25	25	25
	RAZEM	65	65	65	65	65

Kolejną zmienną regulującą rynek napojów alkoholowych w naszej gminie, jest **liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych** z podziałem na poszczególne rodzaje napojów alkoholowych oraz miejscem ich spożywania, który nieznacznie się zmniejszył porównując je w skali 5 lat poprzednich.

Lp.	Rok	Ogółem (wszystkich punktów)	z napojami przeznaczonymi do spożycia							
			Razem	poza miejscem sprzedaży (DETAL)			Razem	w miejscu sprzedaży (GASTRONOMIA)		
				według zawartości alkoholu				według zawartości alkoholu		
				do 4,5% (oraz piwa)	od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	pow. 18%		do 4,5% (oraz piwa)	od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	pow. 18%
1.	2007	94	61	25	19	17	33	16	6	11
2.	2008	95	58	24	19	15	37	17	7	13
3.	2009	113	69	28	23	18	44	20	7	17
4.	2010	110	64	26	21	17	46	21	7	18
5.	2011	97	61	25	19	17	36	17	6	13

Następny wskaźnik dotyczy **liczby mieszkańców przypadający na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych**, który jest uzależniony od gęstości sieci sprzedaży napojów alkoholowych. Zauważyć można, że jeżeli liczba mieszkańców wzrosła, a zmalała liczba punktów sprzedaży, to niestety gęstość sieci sprzedaży wysokoprocentowych zawierających powyżej 18 % alkoholu również posiada tendencje rosnące.

Lp.	Rok	Szukany wskaźnik	Liczba mieszkańców	Ilość punktów sprzedaży pow. 18 %	Wynik
1.	2007	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych	7.605	94	80,90
	2007	Gęstość sieci sprzedaży napojów alkoholowych wysokoprocentowych tzn. zaw. pow. 18% alkoholu	7.605	28	271,61
2.	2008	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych	7.546	95	79,43
	2008	Gęstość sieci sprzedaży napojów alkoholowych wysokoprocentowych tzn. zaw. pow. 18% alkoholu	7.546	28	269,50
3.	2009	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych	7.485	113	66,24
	2009	Gęstość sieci sprzedaży napojów alkoholowych wysokoprocentowych tzn. zaw. pow. 18% alkoholu	7.485	35	213,86
4.	2010	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych	7.493	110	68,12
	2010	Gęstość sieci sprzedaży napojów alkoholowych wysokoprocentowych tzn. zaw. pow. 18% alkoholu	7.493	35	214,09
5.	2011	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych	7.557	97	77,91
	2011	Gęstość sieci sprzedaży napojów alkoholowych wysokoprocentowych tzn. zaw. pow. 18% alkoholu	7.557	30	251,90

Wydawane **zezwoleńia jednorazowe** mają pośredni wpływ na rynek alkoholowy. Powódź 2010 roku wpłynęła na ograniczoną ilość organizowanych imprez okolicznościowych zgodnie z zapotrzebowaniem naszych mieszkańców. Jednak można zauważyć, iż tendencja ta wzrasta, co ukazuje nam poniższa tabela.

Lp.	Rok	Ogółem	Przedsiębiorcom posiadającym zezwoleńia	Jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych	Przedsiębiorcom, których działalność polega na organizacji przyjęć	Wielkość opłat
1.	2007	23	6	17	0	1.006,25
2.	2008	31	12	19	0	1.356,25
3.	2009	22	10	12	0	962,50
4.	2010	19	7	12	0	831,25
5.	2011	27	13	14	0	1.181,25

Liczba wydanych zezwoleń w danym roku kalendarzowym ma duży wpływ na rynek napojów alkoholowych, który uzależniony jest od terminów ważności wydawanych zezwoleń, gdzie w detalu przypada on na okres do dwóch lat, natomiast w gastronomii zezwolenia wydawane są, co cztery lata, zgodnie z przepisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, który przedstawia się następująco:

Lp.	z napojami przeznaczonymi do spożycia									
	Rok	Ogółem (wszystkich punktów)	poza miejscem sprzedaży				w miejscu sprzedaży			
			Razem	według zawartości alkoholu			Razem	według zawartości alkoholu		
				do 4,5% (oraz piwa)	od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	pow. 18%		do 4,5% (oraz piwa)	od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa)	pow. 18%
1.	2007	41	33	14	10	9	8	5	2	1
2.	2008	48	23	10	7	6	25	9	6	10
3.	2009	63	44	18	15	11	19	10	1	8
4.	2010	30	19	7	7	5	11	6	1	4
5.	2011	47	39	16	12	11	8	5	1	2

III. Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bierawie

Skład Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bierawie zmienił się i liczy obecnie 4 osoby (zmiana nastąpiła 14.02.2011 r.). Do zadań Komisji należy:

- prowadzenie rozmów interwencyjno-motywacyjnych z osobami uzależnionymi od alkoholu,
- prowadzenie kontroli rynku alkoholowego (kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz ich usytuowanie poprzez dokonanie oględzin)
- przeciwdziałanie przemocy domowej wynikające z uzależnień: alkoholizmu, narkomani prowadzone jest w ramach procedury prowadzenia „NIEBIESKIEJ KARTY” jako czynnik pośredni współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Bierawa,
- prowadzenie profilaktyki szkolnej i rodzinnej.

Lp.	Rok	Liczba osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywacyjne	Liczba osób, wobec których Komisja wystąpiła z wnioskiem do sądu	Liczba opinii w sprawie wydania zezwolenia (pozytywne, negatywne)	Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży (ogłędziny punktów sprzedaży)
1.	2007	9	3	45+0	1
2.	2008	16	3	49+0	1+1
3.	2009	15	4	53+0	0+17
4.	2010	33	5	35+0	0+35
5.	2011	16	3	52+1	0+53

IV. Pomoc dla osób z problemem alkoholowym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Działania w tym zakresie były prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bierawie, który wspierał materialnie zarówno osoby uzależnione oraz współuzależnione rodziny klientów Ośrodka. Zauważa się raczej tendencję malejącą chociaż już od dwóch lata nieco wzrosła względem lat ubiegłych udzielana pomoc finansowa. Wraz z malejącym wskaźnikiem finansowym nieco zmalał również czynnik ilościowy osób korzystających z pomocy finansowej. Ponadto GOPS w Bierawie finansuje ośrodek wsparcia w ramach prowadzonych działań przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Lp.	Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej GOPS	Liczba rodzin objętych pomocą z powodu uzależnienia lub nadużywania alkoholu, przez co najmniej jednego z członków rodziny	Wielkość środków finansowych przeznaczonych przez GOPS na pomoc rodzinom z problemem alkoholowym
1.	2007	145	3	3.960,- zł
2.	2008	129	7	2.100,- zł
3.	2009	140	2	1.200,- zł
4.	2010	176	7	8.976,- zł
5.	2011	136	4	8.561,- zł

Na terenie gminy działały także punkt:

- udzielania informacji telefonicznych tzw. telefon zaufania dla osób z problemami uzależnień,
- konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin,
- prowadzenia konsultacji prawnych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.

Lp.	Porady prawne w zakresie:	2007r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
	SPRAW CYWILNYCH					
1.	Spraw małżeńskich: - przesłanki rozwodu i procedura cywilna, w tym zakresie, - alimenty i forma pozwu, - podział majątku dorobkowego, - stosunki między rodzicami a dziećmi, - odpowiedzialność za zobowiązania finansowe członków rodziny.	1 1 1 0 -	1 3 0 1 -	0 1 0 5 -	1 2 0 0 -	0 1 2 0 1
2.	Spraw spadkowych: - zasady dziedziczenia, - ochrona masy spadkowej i postępowania w tym zakresie, - odpowiedzialność za długi spadkowe.	1 1 -	0 0 -	0 3 -	1 1 -	0 0 1
3.	Eksmisji.	1	0	1	0	1

4.	Inne:					
	- zakresu odpowiedzialności za zobowiązania finansowe członków rodziny	1	0	0	0	0
	- zasady umieszczania w zakładzie leczniczym osób psychicznie chorych,	1	0	0	0	0
	- przesłanki i konsekwencje ubezwłasnowolnienia,	1	0	0	1	0
	- zasad sądowej licytacji nieruchomości,	1	0	0	0	0
	- pozostałe (umowa dożywocia, dzierżawy, o pracę, umowa o dostawę usług elektrycznych),	2	3	2	1	0
	- zagadnienia z zakresu prawa handlowego (procedura dochodzenia odszkodowań za wyrządzenie szkody przy uwzględnieniu postępowania dowodowego oraz odpowiedzialność za pożyczki i kredyty zawarte pod wpływem alkoholu),	0	0	1	0	
	- dochodzenie zwrotu za niesłuszne potrącenie z wynagrodzenia za pracę,	-	-	-	-	1
	- osobom z problemem alkoholowym,	0	0	1	0	2
	- dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym,	0	0	2	2	3
- dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym,	0	0	0	3	4	
- sprawcom przemocy w rodzinie.	0	0	0	0	1	
SPRAW KARNYCH		2007r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
1.	Przemoc fizyczna i psychiczna:					
	- groźby karalne,	0	1	0	0	0
	- naruszanie nietykalności cielesnej,	0	1	0	0	0
	- znęcanie się psychiczne i fizyczne (ofiaram przemocy fizycznej i psychicznej w rodzinie),	1	1	2	1	0
- obrony w postępowaniu wykonawczym.	0	1	0	0	1	
Ponadto sporządzono:						
1.	Wnioski o udzielenie obrońcy i pełnomocnika z urzędu.	2	0	0	0	0
2.	Pozwy o alimenty.	2	2	0	0	0
3.	Wnioski o przywrócenie terminu do dokonania czynności przed sądami.	1	0	0	0	0
4.	Wnioski do oskarżyciela publicznego o wniesienie pozwu o unieważnienie uznania małoletnich dokonanego pod wpływem alkoholu.	0	2	0	0	0
5.	Odwołanie od decyzji ZUS w przedmiocie odmowy przyznania renty z uwagi na niezdolność do pracy. Przesłanki uzyskania prawa do renty.	0	1	0	1	1
6.	Pozew o ustalenie ojcostwa małoletniego.	0	1	0	0	0
7.	Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku.	0	1	0	0	0
8.	Wzór wniosku o przeprowadzenie lustracji.	0	0	1	0	0
9.	Wzór wniosku o doręczenie uzasadnienia wyroku.	0	0	1	0	0
10.	Wzór apelacji od orzeczenia o odmowie uwzględnienia roszczenia o przyznanie renty.	-	-	-	-	1

V. Profilaktyka szkolna i środowiskowa

Programy profilaktyczne szkolne oraz środowiskowe, to w szczególności:

- „III Elementarz” prowadzony w szkołach wśród uczniów klas VI oraz gimnazjum, a także wśród dzieci i młodzieży Ogniska Terapeutycznego w Kotlarni, podczas trwania ferii zimowych, „Zielonych Szkół”, wycieczek, itp.,
- ogólnopolska kampania profilaktyczna „Zachowaj Trzeźwy Umysł” – skierowana jest do dzieci i młodzieży w szkołach na terenie gminy Bierawa, do sprzedawców napojów alkoholowych oraz kierowców,
- ogólnopolska kampania profilaktyczna realizowana przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z Warszawy pn. „Sprawdź, czy Twoje picie jest bezpieczne?” skierowana została do osób pijących ryzykownie,
- pozaszkolny program opiekuńczo-wychowawczy prowadzony był wśród dzieci i młodzieży w Klubie Wiejskim Brzeźce oraz Klubie Osiedlowym Korzonek naszej gminy.

Profilaktyka szkolna

Lp.	Rok	Programy profilaktyczne	Uczniowie/dzieci	Nauczyciele/ wychowawcy	Rodzice	Środki finansowe
1.	2007	„III Elementarz” (umowy zlecenia, delegacje)	82	5	58	4.353,89
	2007	„III Elementarz” - „Zielone Szkoły”, teatry oraz inne	467	21	0	30.148,74
	2007	RAZEM	549	26	58	34.502,63
2.	2008	„III Elementarz” (umowy zlecenia, delegacje)	87	5	112	5.563,05
	2008	„III Elementarz” - „Zielone Szkoły”, teatry oraz inne	754	37	48	20.731,62
	2008	RAZEM	841	42	160	26.294,67
3.	2009	„III Elementarz” (umowy zlecenia, delegacje)	79	6	102	4.003,98
	2009	„III Elementarz” - „Zielone Szkoły”, teatry oraz inne	726	44	37	19.563,78
	2009	RAZEM	805	50	139	23.567,76
5.	2010	„III Elementarz” (umowy zlecenia, delegacje)	70	5	98	4.878,37
	2010	„III Elementarz” - „Zielone Szkoły”, teatry, umowa zlecenia oraz inne programy profilaktyczne	927	34	23	14.564,00
	2010	RAZEM	997	39	121	19.442,37
6.	2011	„III Elementarz” (umowy zlecenia, delegacje)	58	5	18	3.157,72
	2011	„III Elementarz” - „Zielone Szkoły”, teatry, umowa zlecenia oraz inne programy profilaktyczne	1.388	83	27	18.673,07
	2011	RAZEM	1.446	88	45	21.830,79

Profilaktyka środowiskowa

Lp.	Rok	Miejsce realizacji programu	Uczniowie/dzieci stan na 31 grudnia	Nauczyciele/wychowawcy/ wolontariat	Środki finansowe
1.	2007	Ognisko Terapeutyczne w Kotlarni	17	1	13.803,98
	2007	Kluby wiejskie i osiedlowe realizujące programy opiekuńczo-wychowawcze (Brzeźce, Korzonek)	38	2	2.400,00
	2007	RAZEM	55	3	16.203,98
2.	2008	Ognisko Terapeutyczne w Kotlarni	18	1+1wolontariusz	10.391,02
	2008	Kluby wiejskie i osiedlowe realizujące programy opiekuńczo-wychowawcze (Brzeźce, Korzonek) Prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych w salach gimnastycznych: Dziergowice, Bierawa, Stara Kuźnia.	120	2+3	5.209,96
	2008	RAZEM	138	6+1	15.209,96
3.	2009	Ognisko Terapeutyczne w Kotlarni	12	1	11.210,59
	2009	Kluby Wiejski realizujący program opiekuńczo-wychowawczy (Brzeźce) Prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych w salach gimnastycznych: Dziergowice, Bierawa, Stara Kuźnia.	112	1+3	6.925,00
	2009	RAZEM	124	5	18.135,59

4.	2010	Ognisko Terapeutyczne w Kotlarni	9	1+2 wolontariuszy	12.762,34
	2010	Kluby Wiejski Brzeźce i Klub Osiedlowy Korzonek realizujący program opiekuńczo-wychowawczy, prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych w salach gimnastycznych: Dziergowice, Bierawa, Stara Kuźnia, Stare Koźle, Solarnia	192	7	6.500,00
	2010	RAZEM	201	8+2	19.262,37
5.	2011	Ognisko Terapeutyczne w Kotlarni	10	1+2 wolontariuszy	12.785,58
	2011	Kluby Wiejski Brzeźce i Klub Osiedlowy Korzonek realizujący program opiekuńczo-wychowawczy, prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych w salach gimnastycznych: Dziergowice, Bierawa, Stara Kuźnia, Stare Koźle, Solarnia	200	6	16.114,39
	2011	RAZEM	210	7+2	28.899,97

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży

Lp.	Rok	Inne działania skierowane do dzieci i młodzieży	Uczniowie/ dzieci	Środki finansowe
1.	2007	Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych	1	300,00
	2007	Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych	60	1.050,21
	2007	Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież	0	0
	2007	RAZEM	61	1.350,21
2.	2008	Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych	0	0
	2008	Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych	67	3.593,13
	2008	Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież	0	0
	2008	RAZEM	67	3.593,13
3.	2009	Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych	0	0
	2009	Półkolonie z programem zajęć profilaktycznych	60	1.635,40
	2009	Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież	0	0
	2009	RAZEM	60	1.635,40
4.	2010	Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych	0	0
	2010	Półkolonie z programem zajęć profilaktycznych	61	1.728,16
	2010	Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież	0	0
	2010	RAZEM	61	1.728,16
5.	2011	Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych	0	0
	2011	Półkolonie z programem zajęć profilaktycznych	50	1.652,28
	2011	Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowane i realizowane przez młodzież	0	0
	2011	RAZEM	50	1.652,28

VI. Edukacja publiczna - Gmina Bierawa z zakresu edukacji publicznej wydała na:

1. Szkolenia:

- w 2007 roku na szkolenia i warsztaty kwotę **520,00 zł** (szkolenie - przeciwdziałanie narkomanii w szkole", warsztaty - „Jak pomagać dzieciom w radzeniu sobie z gniewem", szkolenie - „Najnowsze zmiany w ustawie o wychowaniu w trzeźwości od 28.10.2006 r.”),
- w 2008 roku szkolenia opiewały na kwotę **157,79 zł** i dotyczyły wyjazdów służbowych pani psycholog (100,29) i pełnomocnika (57,50),
- w 2009 roku na szkolenia pełnomocnika wydano **455,00 zł**,
- w 2010 roku wydano na szkolenie instruktora „III Elementarz” na sumę **190,00 zł**,
- w 2011 roku na szkolenie 4 członków GKRPA w Bierawie wydano **1.230,00 zł**

2. Kampanie edukacyjne, plakaty, ulotki w:

- 2006 roku wynosi **805,20 zł**,
- 2007 roku wynosi **536,80 zł**,
- 2008 roku wynosi **269,50 zł**,
- 2009 roku wynosi **1.220,00 zł** („ZTU”),
- 2010 roku wynosi **1.220,00zł** („ZTU”) + **65 zł** pomoc dydaktyczna (książka + płyta CD) – pedagog PG Bierawa. **RAZEM 1.285,00 zł**,
- 2011 roku – nie realizowano zadań w tym zakresie.

VII. Nietrzeźwość w miejscach publicznych

Nietrzeźwość osób w miejscach publicznych została przedstawiona w poniższej tabeli, lecz obrazuje tylko mały wycinek różnego typu problemów. Zagrożenia ze strony osób nietrzeźwych potwierdza wzrastająca liczba zatrzymań, która nieznacznie spadła w roku ubiegłym.

Lp.	Rok	Liczba nietrzeźwych osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów rodzinnych	Liczba zatrzymań osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych
1.	2007	0	16
2.	2008	0	15
3.	2009	0	27
4.	2010	0	22
5.	2011	0	21

WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY ORAZ JEGO EWALUACJA

1. Uchwały i zarządzenia dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych wywierają pośredni wpływ na lokalną politykę społeczną.
2. Rynek napojów alkoholowych i limity punktów ich sprzedaży od kilku lat nie zmieniły się, jest on stały na poziomie 40 punktów sklepów ze sprzedażą detaliczną oraz 25 punktów ze sprzedażą w lokalach gastronomicznych.
  - a) Limit jest nadal wystarczający, a nawet stanowi pewną rezerwę (dotyczy powstania nowych punktów sprzedaży). Istniejący podział w zależności od miejsca spożywania napojów alkoholowych jest czynnikiem ważnym i dotyczy punktów sprzedaży detalicznej oraz gastronomii. Ilość ich nie uległa zmianie, a wręcz w niewielkim stopniu spadła.
  - b) Liczba mieszkańców przypadająca na 1 punkt sprzedaży nieznacznie wzrosła lecz może to być uzależnione od ilości osób zamieszkujących teren gminy Bierawa, wyjazdu młodych osób za granicę w pogoni za pracą oraz spadkiem urodzeń, a także mogły przyczynić się do tego inne czynniki.
  - c) Gęstość sieci sprzedaży napojów alkoholowych wysokoprocentowych tzn. zaw. powyżej 18% alkoholu nieznacznie wzrosła, ponieważ jak już wcześniej wspomnieliśmy, ma na to wpływ czynnik demograficzny oraz migracja ludzi, a także skutki gospodarcze i liczba mieszkańców.
  - d) Ilość wydawanych zezwoleń jednorazowych wzrosła, gdyż społeczność przebywająca w większości za granicą planuje pobyt w Polsce wyłącznie na święta oraz w czasie organizowania imprez okolicznościowych (festyny, dożynki). Zauważa się, że ilość wydanych zezwoleń jednorazowych, podczas powodzi w 2010 roku zmalała, co miało bezpośredni wpływ na ilość organizowanych imprez okolicznościowych.
  - e) Liczba wydanych zezwoleń w danym roku kalendarzowym jest uzależniony od terminów ważności zezwoleń, gdzie w detalu przypada on na okres do dwóch lat, natomiast w gastronomii zezwolenia wydawane są, co cztery lata, zgodnie z zapisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
3. Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bierawie, to w szczególności:
  - a) zauważa się, iż w 2010 roku w czasie powodzi zwiększyła się prawie dwukrotnie ilość osób, z którymi prowadzone zostały rozmowy interwencyjno-motywacyjne, wynikać to może z faktu potrzeby porozmawiania o swoich problemach związanych z czynnikiem podjęcia ryzyka w zakresie zagrożeń żywności jakim jest woda, nie koniecznie w zakresie uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, w roku następnym ten wskaźnik powraca do normy,
  - b) zwiększenie ilości prowadzonych kontroli rynku alkoholowego wynika z przepisów prawa, które polegają na dokonywaniu oględzin miejsca lub punktu sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych,
  - c) nieznaczny spadek zapotrzebowania na prowadzenie konsultacji i porad prawnych związany jest z problemami klientów lecz zapotrzebowanie na prowadzenie porad prawnych jest nadal wskazane i bardzo potrzebne,
  - d) należy kontynuować prowadzenie profilaktyki szkolnej i rodzinnej, gdyż tylko te działania mogą uświadomić młodemu pokoleniu zagrożenia czyhające na młodych ludzi,
  - e) wskazane jest również udzielanie pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym w ukierunkowaniu na właściwą drogę życia.
4. Pomoc finansowa dla osób z problemem alkoholowym, to zadanie podejmowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bierawie, który wspiera osoby uzależnione, współuzależnione oraz ich rodziny. Można zauważyć, iż odsetek rodzin objętych pomocą maleje, a wraz z nim liczba osób objętych pomocą oraz maleją nieznacznie wydatki przeznaczone na udzielenie pomocy osobom uzależnionym lub nadużywającym alkoholu. Może to być powiązane z malejącą liczbą osób wymagających pomocy oraz polepszeniem się sytuacji niektórych podopiecznych np. związane z podjęciem pracy. Zauważa się tendencję malejącą, chociaż nieco wzrosła względem lat ubiegłych, na co wskazują dane statystyczne.
5. Przeciwdziałanie przemocy domowej realizowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wiąże się z przeprowadzaniem rozmów informacyjno-motywacyjnych, rozmów telefonicznych (działa podejmowane w ramach tzw. telefonu zaufania dla osób z problemami uzależnień) oraz finansowanie zadań w zakresie udzielania konsultacji prawnych dla osób uzależnionych i współuzależnionych w punkcie konsultacyjnym. Wskazane jest dalsze prowadzenie działań w tym zakresie, ze szczególnym uwzględnieniem udzielania porad prawnych osobom uzależnionym i współuzależnionymi.

CELE GŁÓWNE I SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz zmniejszenie zjawiska przemocy domowej.

- 1.1. Zwiększenie pomocy terapeutycznej grupowej i indywidualnej z:
  - Poradniami Odwykowymi powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego,
  - Placówkami prowadzącymi przeciwdziałanie narkomanii w Opolu.
- 1.2. Przeprowadzanie specjalistycznych konsultacji z poradniami odwykowymi.
- 1.3. Współpraca z terenowymi Zakładami Opieki Zdrowotnej oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Bierawie.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

- 2.1. Zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego oraz kierowanie wniosków do sądu.
- 2.2. Kierowanie klientów do Poradni Odwykowej celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu wydawane na potrzeby Sądu.
- 2.3. Kierowanie do Poradni Odwykowej celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu klientów dla celów GKRPA.
- 2.4. Kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do właściwych instytucji społecznych oraz prowadzenie procedury „Niebieskiej Karty”.
- 2.5. Udzielanie pomocy prawnej ofiarom przestępstw w zakresie prawa karnego i cywilnego.
- 2.6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie polegać będzie na współpracy z kierownikiem GOPS, który nadzoruje działania w ramach tworzenia zespołów interdyscyplinarnych, w skład których wchodzić będą członkowie GKRPA.

3. Zwiększenie prowadzenia działalności profilaktycznej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz pozalekcyjnych programów opiekuńczo-wychowawczych

- 3.1. Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży:
  - prowadzenie programu profilaktycznego „III Elementarz” w klasach VI szkół podstawowych,
  - organizowanie imprez dla dzieci i młodzieży, promowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego poprzez wspieranie klubów, rozwój oraz poprawę funkcjonowania baz sportowo-rekreacyjnych (np. boiska, place zabaw, sale gimnastyczne, ośrodki sportu i wychowania, miejsca rekreacji i aktywnego wypoczynku), umowy-zlecenia na prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych przy szkolnych salach gimnastycznych (Bierawa, Dziergowice, Stara Kuźnia, Stare Kozłe, Solarnia),
  - wykorzystanie spektakli profilaktycznych (PG Bierawa, 4 szkoły podstawowe, DK Dziergowice),
  - prowadzenie programów opiekuńczo-wychowawczych w Klubie Wiejskim Brzeźce oraz Klubie Osiedlowym Korzonek, świadcząc opiekę dzienną,
  - dofinansowanie zielonych szkół wraz z programem profilaktyki „III Elementarz”, obozów terapeutycznych.
- 3.2. Zmiana postaw społecznych wobec uzależnień poprzez propagowanie edukacji publicznej społeczności lokalnej i prowadzenie działalności informacyjnej w związku z prowadzeniem lokalnych i ogólnopolskich kampanii edukacyjnych dotyczących profilaktyki problemów alkoholowych oraz innych uzależnień (ulotki, broszury) w ramach działań bezpłatnych.
- 3.3. Dofinansowanie do zadań podjętych w ramach prowadzonych półkolonii letnich (Dziergowice, Lubieszów, RS i DK Stara Kuźnia).

4. Zwiększenie dostępności oraz wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii oraz innych uzależnień.

- 4.1. Zwiększenie oddziaływań profesjonalnych na klientów poprzez kierowanie ich do grup samopomocowych (mityngi AA, zajęcia organizowane przez stowarzyszenia abstynenckie, kluby abstynenta) oraz do placówek specjalistycznych w zakresie przeciwdziałania narkomanii.
- 4.2. Zwiększenie oddziaływań rehabilitacyjnych po zakończonym leczeniu, które kierowane są do osób uzależnionych i członków ich rodzin.
- 4.3. Udzielanie informacji telefonicznej dla osób z problemami uzależnień, a także dla ich rodzin.
- 4.4. Zorganizowanie dostępu do szkoleń przedstawicieli różnych zawodów stykających się w swojej pracy z osobami mającymi problem uzależnienia.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ (zabrania się reklamy i promocji na obszarze kraju napojów alkoholowych) i 15 (dotyczy zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych) ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

6. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez dofinansowywanie Centrów Integracji Społecznej.

- a. Prowadzenie zajęć terapeutycznych w Ognisku Terapeutycznym w Kotlarni.
- b. Dofinansowanie zatrudnienia socjalnego osób uzależnionych od alkoholu po zakończeniu programu psychoterapii w ZLO.
- c. Wspieranie działalności Klubu Integracji Społecznej oraz prowadzenie działań związanych z integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu.

7. Podwyższenie kompetencji członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych przez udział w szkoleniach:

- uzależnienia, jego wpływu na funkcjonowanie rodziny z problemem alkoholowym lub narkotykowym oraz nowoczesnych metod leczenia,
- sytuacji dzieci w rodzinach alkoholowych i strategii pomocy,
- zjawiska przemocy domowej i współdziałania służb w kwestii przeciwdziałania przemocy,
- oddziaływań profilaktycznych realizowanych w środowisku szkolnym, rodzinnym i wśród społeczności lokalnej,
- budowania gminnego programu na podstawie diagnozy lokalnych problemów, potrzeb i zasobów,
- prowadzenia kontroli punktów sprzedaży w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia oraz dokonywanie oględzin punktu lub miejsca sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych.

7.1. Odbywanie posiedzeń Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

7.2. Rozpatrywanie wniosków w sprawie dofinansowania działań profilaktycznych podjętych w ramach przeciwdziałania uzależnieniom.

8. Monitorowanie problemów alkoholowych w gminie oraz ewaluacja prowadzonych działań profilaktycznych i naprawczych.

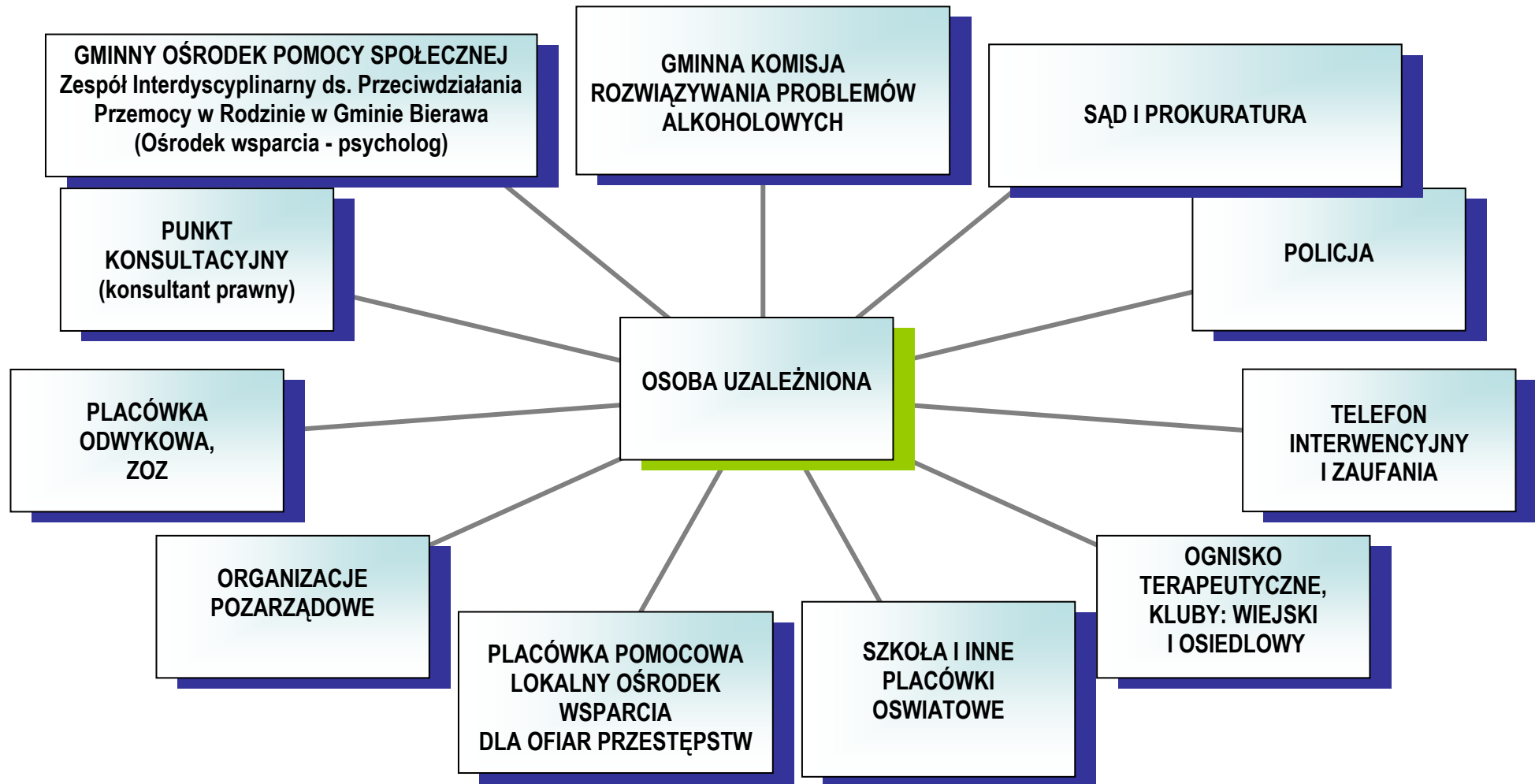
8.1. Przygotowywanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkotykowych na 2011r.

8.2. Współpraca z wymiarem sprawiedliwości oraz służbami prewencyjnymi policji w sprawie inicjowania czynności zmierzających do zapewnienia osobom uzależnionym podjęcia leczenia i rehabilitacji.

8.3. Tworzenie lokalnej koalicji trzeźwościowej (profesjonaliści, osoby wpływowe oraz „entuzjaści”).

8.4. Koordynacja działań i współpraca z innymi Komisjami gmin ościennych.

LOKALNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

ZADANIA PROGRAMU DO REALIZACJI

1. Zwiększenie ilości przeszkolonych pracowników poszczególnych służb i instytucji posiadających wiedzę i kompetencje w zakresie udzielania skutecznej pomocy rodzinom, w których występują uzależnienia. W szczególności dotyczy to członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pracowników socjalnych, pedagogów, nauczycieli, psychologów, konsultanta prawnego oraz innych.
2. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz zmniejszenie zjawiska przemocy domowej przez prowadzenie pomocy terapeutycznej grupowej i indywidualnej, przeprowadzanie specjalistycznych konsultacji lekarskich z poradniami odwykowymi oraz dalsza współpraca z terenowymi Zakładami Opieki Zdrowotnej.
3. Zwiększenie udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie poprzez zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, kierowanie klientów do Poradni Odwykowej celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu osób uzależnionych oraz kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do właściwych instytucji społecznych.
4. Wspieranie służb, które posługują się procedurą interwencji wobec przemocy w rodzinie „Niebieskie Karty”.
5. Wdrażanie specyficznych procedur monitorowania i interwencji w sprawach uzależnień do praktyki działań placówek i instytucji społecznych.
6. Zwiększenie prowadzenia profilaktycznej działalności i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz programów opiekuńczo-wychowawczych.
7. Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
8. Zmiana postaw społecznych wobec uzależnień poprzez propagowanie edukacji publicznej społeczności lokalnej i prowadzenie działalności informacyjnej poprzez prowadzenie lokalnych i ogólnopolskich kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych oraz innych uzależnień.
9. Prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców i bezpieczeństwa w miejscach publicznych poprzez prowadzenie kampanii ogólnopolskich.
10. Zwiększenie dostępności oraz wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii oraz innych.
11. Zwiększenie oddziaływań profesjonalnych na klientów poprzez kierowanie ich do grup samopomocowych (mityngi AA, zajęcia organizowane przez stowarzyszenia abstynenckie, kluby abstynenta) oraz do placówek specjalistycznych w zakresie przeciwdziałania narkomanii.
12. Zwiększenie oddziaływań rehabilitacyjnych po zakończonym leczeniu, które kierowane są do osób uzależnionych i członków ich rodzin.
13. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
14. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez dofinansowywanie Centrów Integracji Społecznej, poprzez prowadzenie zajęć terapeutycznych w Ognisku Terapeutycznym w Kotlarni oraz prowadzenie dofinansowania zatrudnienia socjalnego osób uzależnionych od alkoholu po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego.
15. Zwiększenie prowadzenia kontroli punktów sprzedaży w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń.
16. Monitorowanie problemów alkoholowych w gminie oraz ewaluacja prowadzonych działań profilaktycznych i naprawczych.

SPOSOBY REALIZACJI

Założenia niniejszego programu realizowane będą przez władzę i jednostki organizacyjne gminy samodzielnie, bądź przy współpracy z instytucjami, osobami fizycznymi i wszelkimi innymi podmiotami zainteresowanymi osiągnięciem pozytywnych celów w rozwiązywaniu problemów uzależnień (alkoholu, narkotyków, innych substancji uzależniających).

Program ten będzie podlegał zmianom i modyfikacjom dostosowując go do aktualnych możliwości finansowych gminy. Zawiera on opis przebiegu realizacji projektu oraz jego ewaluację. Natomiast miarą osiągnięcia celu będzie wskaźnik ilościowy, który wykazywany zostanie corocznie w ewaluacji niniejszego programu oraz zaprezentowanie wyników przeprowadzonych badań ankietowych, jeżeli takie zostaną przeprowadzone i sfinansowane.

Przeprowadzenie diagnozy i jej ewaluacja jest jednym z bardzo ważnych czynników określających dalsze tworzenie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Sposoby i formy realizacji poszczególnych zadań programu, jak: terminy oraz jednostki organizacyjne odpowiedzialne za prawidłowy przebieg działań – opisano w załączniku do programu, stanowiącym jego integralną część.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

1. Członkowie GKRPA za udział w pracach Komisji otrzymywać będą wynagrodzenie.
2. Przewodniczący oraz członkowie GKRPA w Bierawie otrzymują wynagrodzenie miesięczne w formie ryczałtu w następującej wysokości:
  - przewodniczący – 120 zł brutto;
  - z-ca przewodniczącego i członkowie – 100 zł brutto.
3. Dopuszcza się jedną nieobecność członka na comiesięcznych posiedzeniach, niezależnie od przyczyny nieobecności z zachowaniem pełnego wynagrodzenia, z jednoczesną zasadą zachowania kworum Komisji (co najmniej 3 osobowy skład).
4. Natomiast wynagrodzenie nie będzie płatne jeżeli członek Komisji w danym miesiącu nie będzie uczestniczył w żadnym z posiedzeń Komisji.
5. Terminy posiedzeń Komisji wyznacza w zależności od potrzeby jej przewodniczący, przyjmując maksymalną ilość 2 posiedzeń Komisji w miesiącu.
6. Wynagrodzenie wyliczone w oparciu o listę obecności następuje miesięcznie z dołu w terminie do 10. dnia następnego miesiąca kalendarzowego za miesiąc poprzedni.
7. Wypłata wynagrodzenia następuje po zatwierdzeniu listy wynagrodzeń przez Wójta oraz Skarbnika przelewem na konto.

Uzależnienie od alkoholu identyfikowane jest jako zespół właściwości fizjologicznych, emocjonalnych, behawioralnych i poznawczych, które pojawiają się w wyniku wieloletniego używania alkoholu. Właściwości te, po próbie abstynencji, mogą wywołać nawrót choroby. Uzależnienie rozpoznaje się, gdy występują trzy z niżej wymienionych objawów:

- silna potrzeba picia, której towarzyszy uczucie podobne do głodu,
- utrata kontroli nad piciem,
- koncentracja życia wokół spożywania alkoholu i podporządkowanie temu obowiązków i relacji z bliskimi,
- zmiana tolerancji na alkohol – podwyższenie lub obniżenie tolerancji,
- picie alkoholu pomimo widocznych szkód zdrowotnych (np. uszkodzenie wątroby), społecznych (np. utrata pracy), i duchowych (np. zanik wartości religijnych),
- objawy abstynencyjne (przykre objawy, które pojawiają się po odstawieniu alkoholu).

Uzależnienie od substancji psychoaktywnych (narkotyki, leki, inne) – czasami także ich szkodliwe używanie. Potocznie narkomanią nazywa się pewien styl życia, polegający na mniej lub bardziej niekontrolowanym używaniu substancji psychoaktywnych i preferowaniu ich używania nad inne, akceptowane społecznie sposoby spędzania czasu przeznaczonego na rozrywki, pracę lub naukę. W naukach społecznych, a także w polityce zdrowotnej i wymiarze sprawiedliwości, pojęcie narkomanii rozszerza się na całokształt zagadnień związanych z problemami zawodowymi, funkcjonowaniem rolach społecznych, konfliktami z prawem i dobrymi obyczajami, ekonomią. Uzależnienie rozpoznaje się po stwierdzeniu, co najmniej trzech z sześciu poniższych objawów:

- „głód” substancji,
- upośledzenie kontrolowania przyjmowania substancji (niedotrzymywanie dawanych sobie lub osobom z otoczenia obietnic o rozpoczęciu używania tylko w określonych porach, zakończeniu używania substancji lub ograniczeniu ilości),
- objawy abstynencyjne powstające po odstawieniu lub zmniejszeniu dawki substancji psychoaktywnej (narkotyku, leku lub innych),
- tolerancja (konieczność przyjmowania zwiększających się dawek narkotyku, leku lub innych w celu osiągnięcia oczekiwanego efektu i uniknięcia objawów abstynencyjnych),
- zwiększenie ilości czasu poświęconego na zdobywanie narkotyków, bycie pod ich wpływem i dochodzenie do siebie po ich zażyciu, wypieranie innych aktywności przez te związane z używaniem narkotyków,
- używanie substancji mimo wiedzy o ich konkretnym szkodliwym wpływie na zdrowie.

Przemoc domowa zwana też przemocą w rodzinie, to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie jest często problemem ukrytym, który ujawnia się jako przemoc fizyczna w małżeństwie. Przemocy w rodzinie doświadczają nie tylko kobiety, także dzieci, osoby starsze, chore, a czasem także mężczyźni.

Przemoc w rodzinie - jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste (osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących) w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 2 pkt 2).